15/12/2022

Ο Οικουμενικός Πατριάρχης για την καταστροφή του περιβάλλοντος που δεν συμβαδίζει με την πίστη στο Θεό

Πατριαρχεία / Οικουμενικό Πατριαρχείο

Η Α.Θ. Παναγιότης ο Οικουμενικός Πατριάρχης κ.κ. Βαρθολομαίος κήρυξε, το απόγευμα της Πέμπτης, 15 Δεκεμβρίου 2022, στην Πατριαρχική Μεγάλη του Γένους Σχολή, την επίσημη έναρξη των εργασιών του 2ου Διεθνούς Επιστημονικού Συνεδρίου Eco-Eu Ζην, με θέμα «Οικογένεια και Περιβάλλον: Πυλώνες κοινωνικού πολιτισμού. Οι επιπτώσεις της κλιματικής αλλαγής στην οικογένεια».

Στην εκτενή ομιλία του προς τους συνέδρους, ο Παναγιώτατος επεσήμανε ότι σήμερα το φυσικό περιβάλλον απειλείται όσο ποτέ άλλοτε στην ιστορία της ανθρωπότητος.

“Εκτυλίσσεται μία «καταστροφική οικολογική τραγωδία» (Κάλλιστος Ware), οι επιπτώσεις της οποίας αγγίζουν όχι μόνον την ποιότητα της ζωής μας, αλλά και την ίδια την επιβίωσή μας στον πλανήτη Γη. Η κλιματική αλλαγή δεν αποτελεί πλέον «μελλοντικό σενάριο», αλλά μία επώδυνη απτή πραγματικότητα με παγκόσμιες διαστάσεις. Το πρόβλημα επιδεινώνεται επειδή, παρά το γεγονός ότι όλοι γνωρίζουμε ότι η καταστροφή του περιβάλλοντος έχει ανθρωπογενή αίτια, συνεχίζουμε την γεωκτονία, εξακολουθούμε να αποψιλώνουμε τον δασικό πλούτο, να ρυπαίνουμε την ατμόσφαιρα και τις θάλασσες, να αγνοούμε όρια και μέτρα εν ονόματι γεωπολιτικών σχεδιασμών και οικονομικών συμφερόντων, με την αφελή πίστη στη δυνατότητα του φυσικού περιβάλλοντος να ανανεώνεται αφ’ εαυτού εις το διηνεκές.”

Ο Πατριάρχης τόνισε ότι το οικολογικό πρόβλημα δεν είναι δυνατόν να αντιμετωπισθεί με περιστασιακά μέτρα, όσο σημαντικά και αν είναι αυτά, και υπενθύμισε ότι το Οικουμενικό Πατριαρχείο, πρώτο μεταξύ των χριστιανικών Εκκλησιών και Ομολογιών, όχι μόνον επεσήμανε την σοβαρότητα του περιβαλλοντικού προβλήματος, αλλά έστρεψε την προσοχή στα αίτια της κρίσης, στις εσωτερικές, πνευματικές και ηθικές καταβολές της, καθώς, επίσης, πρότεινε και λύσεις, υπογραμμίζοντας τη ζωή της Ορθοδόξου Εκκλησίας, το ευχαριστιακό και ασκητικό ήθος της, ως υπόδειγμα οικοφιλικής βιοτής, ως «εφηρμοσμένη οικολογία». “Η εκκλησιαστική ζωή είναι, πράγματι, νίκη εναντίον των δυνάμεων, από τις οποίες απορρέουν οι τάσεις καταστροφής του φυσικού περιβάλλοντος”, είπε ο Παναγιώτατος και υπογράμμισε:

“Δεν είναι δυνατόν να ομολογούμε πίστη στον **Θεό** και να καταστρέφουμε την «καλήν λίαν» δημιουργία Του. Η εκμετάλλευση και καταστροφή της δημιουργίας είναι αμάρτημα. Δεν αμαρτάνουμε μόνον απέναντι σε άλλους ανθρώπους, αλλά και απέναντι στη κτίση. Και οι δύο αυτές αμαρτίες είναι προσβολή του Δημιουργού και Σωτήρος μας.

Επαναλαμβάνουμε και ενώπιόν σας τη θέση, ότι η ερμηνεία του Βιβλικού «Αυξάνεσθε και πληθύνεσθε και πληρώσατε την γην και κατακυριεύσατε αυτής» (Γεν. α’, 28) ως απαρχής της εκμεταλλευτικής στάσεως του ανθρώπου έναντι της δημιουργίας, αντίκειται στο πνεύμα της Βίβλου και αποτελεί πλήρη παρανόηση της θείας εντολής. Εξ άλλου, στο δεύτερο κεφάλαιο της Γενέσεως (στίχος 15), υπογραμμίζεται η ευθύνη του ανθρώπου απέναντι στον «οίκον» του, με την θεία προτροπή *«εργάζεσθαι και φυλάττειν»* αυτόν. Η εξουσιαστική σχέση μας προς την δημιουργία είναι αποτέλεσμα της αλλοτριώσεως από τον Θεό, αποτέλεσμα της αμαρτίας μας. Προηγείται η «κακή αλλοίωσις» της ελευθερίας μας και ακολουθεί η καταστροφική για το φυσικό περιβάλλον συμπεριφορά. Αυτή αρχίζει πάντοτε μέσα στην καρδιά και τον νού του ανθρώπου, πριν γίνη πράξη.

Εξ αρχής, προσεγγίζαμε την οικολογική κρίση ως κοινωνικό πρόβλημα και προσπαθούσαμε να αναδείξουμε την αλληλουχία περιβαλλοντικών και κοινωνικών ζητημάτων. Προστασία του φυσικού περιβάλλοντος και έμπρακτος σεβασμός του συνανθρώπου είναι δύο όψεις του ιδίου νομίσματος. Αντίστοιχα, αδιαφορία για τον πάσχοντα αδελφό και καταστροφή της φύσεως είναι και αδιαφορία για τον Θεό και τις εντολές Του. Χαιρόμαστε για το γεγονός ότι αυτή την αλήθεια εμπερικλείει και η θεματική του παρόντος Συνεδρίου. ”

Όπως είπε, η Μήτηρ Εκκλησία επαινεί και ενθαρρύνει κάθε προσπάθεια, η οποία συμβάλλει στην ευαισθητοποίηση για την οικολογική κρίση και τις κοινωνικές επιπτώσεις της. Αναφερόμενος στη σημασία του θεσμού της οικογένειας, στο πλαίσιο και του θέματος του Συνεδρίου, ο Πατριάρχης είπε ότι είναι ένας πανάρχαιος θεσμός, με τον οποίο οι άνθρωποι συνέδεαν και συνδέουν μεγάλες προσδοκίες.

“Σήμερα γίνεται λόγος για «αλλαγή παραδείγματος» στον χώρο του γάμου και της οικογένειας, για «πλουραλιστικοποίηση της ιδέας και της πραγματικότητάς τους». Ο γάμος και η οικογένεια έχουν στην εποχή μας μία «μεταμοντέρνα όψη» αναφορικώς προς τις μορφές τους, αλλά και ως προς την αξιολόγηση αυτών των μορφών. Η ακατάσχετη αύξηση των διαζυγίων, που θεωρείται ευρύτερα ως η χαρακτηριστικότερη έκφραση της κρίσεως του θεσμού του γάμου, κρίνεται συχνά, από ψυχολόγους και κοινωνιολόγους, ως τεκμήριο υψηλότερης εκτίμησής του, αφού όσοι διαλύουν τον γάμο τους φαίνεται ότι δεν συμβιβάζονται με μία συμβατική σχέση, αλλά ελπίζουν να βρούν υπαρξιακή πληρότητα με μία άλλη προσπάθεια. Προβάλλεται μάλιστα η άποψη, ότι το διαζύγιο δεν είναι απόδειξη για κρίση ή υποτίμηση του γάμου, αλλά για μεγάλη εκτίμησή του ως ποιοτικής σχέσης. Με το διαζύγιο φαίνεται ότι, κατά κάποιο τρόπο, και τα παιδιά απαλλάσσονται από τις αρνητικές συνέπειες των εντάσεων μεταξύ των συζύγων.

Οι επιπτώσεις της οικολογικής κρίσεως έρχονται να προστεθούν στη σοβούσα κρίση του γάμου και της οικογενείας και στα πολλαπλά προβλήματα που αντιμετωπίζουν, τα οποία επιτείνονται. Είναι γνωστό το μεγάλο ενδιαφέρον της Εκκλησίας για τον «θεόσδοτον θεσμόν της οικογενείας, ήτις πάντοτε και απαραιτήτως εστηρίχθη εις το ιερόν μυστήριον του χριστιανικού γάμου, ως ενώσεως ανδρός και γυναικός, η οποία εικονίζει την ένωσιν του Χριστού και της Εκκλησίας Του (Εφεσ. ε’, 32)». Αυτά διακηρύσσει η Αγία και Μεγάλη Σύνοδος της Ορθοδόξου Εκκλησίας (Κρήτη 2016), στο κείμενό της Η αποστολή της Ορθοδόξου Εκκλησίας εις το σύγχρονον κόσμον, ΣΤ’, 14. Σημειώνεται επίσης ότι «η Ορθόδοξος Εκκλησία καλεί εν αγάπη τα τέκνα αυτής και όλους τους ανθρώπους καλής θελήσεως να υπερασπισθούν την πιστότητα εις την ιερότητα της οικογενείας» (Το μυστήριον του γάμου και τα κωλύματα αυτού, Ι,11).”

Ο Πατριάρχης υπενθύμισε και όλα όσα αναφέρονται για την οικογένεια στην **Εγκύκλιο της Αγίας και Μεγάλης Συνόδου,** και συνέχισε:

“Για την Εκκλησία μας, η οικογένεια είναι η «ποιμαντική γέφυρα», για να φθάση το ευάγγελο μήνυμά της στη νέα γενεά των μελών της. Εμείς προσωπικά, απευθυνόμαστε με ιδιαίτερη στοργή προς την νεότητα, επειδή αυτή δεν είναι μόνον το μέλλον της Εκκλησίας, αλλά και η «ενεργός έκφρασις της ζωής της στο παρόν». Εξ άλλου, οι νέοι και οι νέες, πολύ συχνά, μας διδάσκουν με τις ευαισθησίες, τι ιδέες και τις πρωτοβουλίες τους. Δείχνουν δε μεγάλο ενδιαφέρον

για την προστασία του περιβάλλοντος και για τη βιώσιμη ανάπτυξη, και διαισθάνονται ότι το οικολογικό πρόβλημα είναι μεγαλύτερο από όσο θέλουμε να αποδεχθούμε.

Όταν απευθυνόμαστε σε εκπαιδευτικούς, τονίζουμε ότι η Περιβαλλοντική Αγωγή ανήκει στο κέντρο της εκπαιδευτικής διαδικασίας. Εν όψει της πλανητικής οικολογικής κρίσης, μία εκπαίδευση χωρίς οικοφιλικό προσανατολισμό είναι παρωδία παιδείας. Καλούμε και εσάς, αγαπητοί σύνεδροι, να αξιοποιήτε τη συμβολή του Οικουμενικού Πατριαρχείου στον χώρο της προστασίας της δημιουργίας, στο πλαίσιο της Περιβαλλοντικής Αγωγής, και να μη λησμονήτε τη συνάφεια οικολογικών και κοινωνικών προβλημάτων. Οι επιπτώσεις της οικολογικής κρίσεως, οι οποίες είναι πλανητικές, θίγουν αμεσώτερα και πρωτίστως, τους πιο ευάλωτους πληθυσμούς της γης. Το μέλλον μας είναι οικολογικό και κοινωνικό σε ακατάλυτη αλληλουχία. Η πρόοδος, -οικονομική, τεχνολογική, οργανωτική-, κρίνεται εξόχως από τις συνέπειές της για το φυσικό περιβάλλον. Δεν υπάρχει αληθινή και βιώσιμη ανάπτυξη, μια ευτυχισμένη ανθρωπότητα, επάνω σε ένα οικολογικά ρημαγμένο πλανήτη.

Ελπίζουμε ότι η επώδυνη εμπειρία της ανθρωπότητος με την πανδημία του κορωνοιού Covid – 19, με τους πάνω από 10 εκατομμύρια νεκρούς και τον αφάνταστο πόνο, θα οδηγήση σε μια οικολογική αφύπνιση. Σύμφωνα με τους ειδικούς, η εμφάνιση των επιδημιών έχει σχέση με τα οικολογικά προβλήματα. Όπως αναφέρεται, *«έχει καταστή προφανές εδώ και πολλά χρόνια ότι η εξάπλωση μολυσματικών μικροβίων από ζώα σε άλλα ζώα, και στον άνθρωπο, θα είναι ολοένα και πιο συχνή, ως αποτέλεσμα της ‘εισβολής’ του ανθρωπίνου είδους, που καταστρέφει τα φυσικά οικοσυστήματα, μέσω της αποψίλωσης, της αστικοποίησης, της εντατικής γεωργίας και της διασποράς χημικών ρύπων»”.*

Ιδιαίτερη αναφορά έκανε ο Παναγιώτατος και στο ενδιαφέρον του Συνεδρίου να ασχοληθεί με τις επιπτώσεις της οικολογικής κρίσεως για το ζωικό βασίλειο και τη σχέση του ανθρώπου με αυτό.

“Η ζωή των ανθρώπων είναι άρρηκτα συνδεδεμένη με τα άλλα δημιουργήματα και δεν είναι δυνατόν να υπάρξη και να νοηθή αποκομμένη από αυτά. Όπως γράφεται στο βιβλίο της Γενέσεως, ο άνθρωπος δημιουργήθηκε την ίδια «ημέρα» με το ζωικό βασίλειο (Γεν. α’, 24 – 31). Ο Νώε διασώζει διά της Κιβωτού όχι μόνον το ανθρώπινο γένος, αλλά ολόκληρο το βασίλειο των ζώων (Γεν. θ’, 9 – 11). Η δε εν Χριστώ ανακαίνιση των πάντων σημαίνει και συμφιλίωση του ανθρώπου με όλη την κτίση.”

Σε άλλο σημείο της ομιλίας του τόνισε:

“Το γεγονός, ότι ο πεπτωκώς άνθρωπος τοποθετεί τον εαυτό του υπεράνω των λοιπών δημιουργημάτων, τα οποία νομίζει ότι δικαιούται να χρησιμοποιή για τους δικούς του σκοπούς, δεν αναιρεί την άνωθεν κλήση του να συμβάλλη στη μεταμόρφωση του κόσμου. Μέσα στη σύγχρονη παγκόσμια κοινωνία των εκπληκτικών κατακτήσεων της επιστήμης και της τεχνολογίας, όπου ο άνθρωπος καθίσταται και αισθάνεται «κυρίαρχος και ιδιοκτήτης της φύσεως», η Εκκλησία του Χριστού τονίζει τον ρόλο του ως «ιερέως» της δημιουργίας, ο οποίος οφείλει να προστατεύη τον φυσικό κόσμο, να κάνη συνετή χρήση των εγκοσμίων αγαθών και να δοξάζη τον Θεό της αγάπης για τα ανεκτίμητα δωρήματά Του. Ο επιφανής δυτικός θεολόγος ***Jürgen Moltmann*** *γράφει ότι «η σύγχρονη καταστροφή της φύσεως δεν είναι τίποτε άλλο παρά έμπρακτος αθεισμός»* («Die Zukunft des Christentums», Evangelische Theologie 63 (2003), τεύχος 2, σ. 125).”

Η ανθρώπινη κοινωνία δεν ευδοκιμεί, εάν δεν γίνονται σεβαστές οι πνευματικές αξίες. Η πίστη στον Θεό είναι πηγή εμπνεύσεως και οξύνει το αισθητήριο του ανθρώπου για το Αγαθόν. Χωρίς την διάσταση του Υπερβατικού, ο άνθρωπος εγκλωβίζεται στην ενθαδικότητα και η ελευθερία του περιορίζεται σε πραγματιστικές επιλογές, οι οποίες αντιμετωπίζουν επιφανειακά τα προβλήματα, χωρίς να φθάνουν στις ρίζες τους.”

Ολοκληρώνοντας την ομιλία του συνεχάρη τους εμπνευστές και τους διοργανωτές του Συνεδρίου, καθώς και τους εισηγητές και τους συμμετέχοντες σε αυτό, και ευχήθηκε κάθε επιτυχία στις εργασίες του, από τις οποίες, όπως είπε, να προκύψουν χρήσιμα συμπεράσματα για την αντιμετώπιση της σοβούσης περιβαλλοντικής κρίσεως και της αναδείξεως της «κοινωνικοποιητικής πρωτοκαθεδρίας» της οικογενείας και της συμβολής της στην οικοφιλική κοινωνικοποίηση και διαπαιδαγώγηση της νέας γενεάς. “Μέσα στην οικογένεια τίθενται οι βάσεις για τη διαμόρφωση στάσεων ζωής, αξιολογίας, ταυτότητος, ικανότητος συνεργασίας, κοινωνικών δεξιοτήτων. Εδώ αναπτύσσονται οι ψυχικές και γνωστικές προϋποθέσεις, για να μπορέση το παιδί να ενταχθή ομαλά στη σχολική ζωή και στη μακρά εκπαιδευτική διαδικασία”, πρόσθεσε ο Παναγιώτατος.

Στο Συνέδριο, που συνδιοργανώνεται από το **Οικουμενικό Πατριαρχείο** και το **Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών**, σε συνεργασία με την **Ελληνική Εταιρεία Αναπαραγωγικής Ιατρικής,** συμμετέχουν θεολόγοι, ιατροί, περιβαλλοντολόγοι και εξειδικευμένοι επιστήμονες .